

Блаженніший Тихон, Митрополит усієї Америки та Канади: «Святитель Тихон зміцнює віру і допомагає триматися шляху спасіння»

У 2025 році православні всього світу відзначають 100-річчя блаженної кончини Патріарха Московського та всієї Росії Тихона та 160-річчя від дня його народження. Телекомпанія "Союз" підготувала до ювілейної дати документальний історико-біографічний фільм "Святитель Тихон, Патріарх Всеросійський", який відзначений дипломами Міжнародного кінофоруму "Золотий Витязь". Автор фільму Микола Васильєв, головний редактор студії «Ліки Русі» телеканалу «Союз», працюючи над вивченням біографії Патріарха Тихона, відвідав Сполучені Штати, побачив та показав глядачам, як сьогоднішні американці вшановують святителя Тихона. У монастирі святителя Тихона Задонського, заснованому в 1905 році в Саут-Кейнані (штат Пенсільванія) з благословення архієпископа Тихона (Беллавіна), який на той час був головою православної єпархії Північної Америки, режисер взяв інтерв'ю у Предстоятеля Православної Церкви. Архієпископа Вашингтонського, Митрополита всієї Америки та Канади. Інтерв'ю опубліковано у жовтневому номері «Журналу Московської Патріархії».

– Ваше Блаженство, для мене велика честь поговорити з вами про спадщину святителя Тихона в Америці. Коли ми говоримо про Православ'я у Сполучених Штатах, то розпочинаємо розмову з Аляски. У чому була виняткова роль Аляски за часів, коли тут служив святитель Тихон, і в чому зараз?

– Аляска – це місце, куди з Росії прибули перші місіонери, які принесли на ці землі святу православну віру. Вже тому Алеутська єпархія, безперечно, займає важливе місце в житті Православної Церкви в Америці як материнська єпархія. У святителя Тихона, звичайно, був величезний інтерес до Аляски. Він турбувався про збереження храмів, які були збудовані там молитвами та зусиллями багатьох святих, таких як преподобний Герман Аляскінський чи святитель Інокентій. Однак на той час, коли святитель Тихон прибув сюди, єпархіальне життя вийшло далеко за межі Аляски: Православ'я поширилося на Каліфорнію і навіть далі, на схід. Тож інтерес святителя Тихона до Аляски полягав, з одного боку, у збереженні цілісності церковного життя і того унікального укладу корінних жителів, які колись прийняли російську православну традицію і створили справді унікальне корінне Православ'я, яке зберігається на цій землі й донині. А з іншого – цей досвід став багато в чому прикладом того, що святитель Тихон сподівався досягти у Північній Америці повсюдно. Власне тому він переніс центр єпархії спочатку в Сан-Франциско, а потім у Нью-Йорк, коли туди перемістилося єпархіальне управління.

– У чому сенс перенесення кафедри єпископа із Західного узбережжя, де й Аляска ближче, і Форт-Росс, і Каліфорнія, на схід США?

– Причин було кілька, головна – історична. На той час, на початку ХХ століття, була численна імміграція. Люди прибували зі Східної Європи, Росії та інших місць саме на схід США. Крім православних, було багато уніатів, які приймали тут православну віру. Святитель Тихон відчув важливість цього моменту і вирішив, що центр єпархії, єпархіальне управління, повинен перебувати в Нью-Йорку, який вже тоді відіграв важливу культурну та історичну роль у житті Америки.

– За архієпископа Тихона вперше в історії Америки тут був висвячений єпископ, відкрито першу на континенті православну духовну семінарію та засновано перший православний монастир. Чи були об'єктивні історичні передумови цьому чи йдеться про ініціативу самого святителя Тихона?

– Святитель Тихон був людиною великої проникливості та глибокої віри, тому розумів, що в основі будь-якої Православної Церкви – сильне чернече життя та наявність закладів, де могли б навчатися священнослужителі, від дияконів до єпископів. Тому разом із заснуванням парафій та місцевих громад мали з'являтися і монастирі, і семінарії. В цьому полягало його бачення того, як

віра має укорінитися тут, в Америці, і органічно зростати. Так, він справді намагався зберегти традиції Руської Православної Церкви, але насаджував їх так, що тут вони розцвіли унікальним північноамериканським чином.

– Чи можна сказати, що він відчув цей унікальний момент для розвитку Православ'я в Америці?

- Воістину так і сталося, так.

– Подорожуючи Америкою, я неодноразово чув історію про те, що архієпископа Тихона одного разу запросили до Білого дому. Однак для зустрічі з президентом США було встановлено дрес-код: циліндр і костюм за модою того часу, в архієрейському одязі з'явитися не можна було. І, звісно, владика відмовився. Це правда? Така відмова святителя Тихона – характерний для нього вчинок?

- Безперечно, це було в його характері. Все життя святитель Тихон виявляв і скромність до інших людей, і дуже тверде розуміння святості православної віри. Це особливо розкрилося вже у Москві, коли він зайняв Патріарший престол. Всі відзначали, з одного боку, його особисту смиренність, а з іншого – його тверду позицію щодо збереження Православ'я перед настанням гонінь. Ті самі риси його характеру виявилися і тут, у Північній Америці. Звичайно, в інших умовах, але я думаю, жодне особисте смирення не могло йти врозріз з його твердим розумінням біблійних, канонічних і священних традицій нашої віри, якими він ділився, з ким би не зустрічався: навіть якщо це були найвищі посадові особи нашої країни.

– Наскільки діяльність архієпископа Тихона вплинула на зміцнення Православ'я в США в його час та якими результатами трудів святителя Тихона Православна Церква в Америці користується сьогодні?

- Тут багато про що можна говорити. Як ми вже згадували, святитель Тихон заснував перший православний монастир, який існує донині і продовжує процвітати завдяки його молитвам та заступництву. Він заснував ще багато парафій, коли був у США. Думаю, що й після його безпосереднього служіння тут вплив святителя Тихона зберігався як мінімум протягом кількох років після того, як він поїхав. Та й сьогодні він зберігається, особливо у його баченні єдності Православ'я у Північній Америці. На додаток до його бачення розквіту віри тут, він мав і дуже конкретні уявлення про структуру та організацію церковного життя. Він дуже багато працював над тим, щоб засновувати парафії, запрошувати єпископів і обирати тут єпископів, які могли б служити національним церквам, які є тут, щоб підтримувати єдність. Він прагнув до того, щоб уже на той час у Руської Церкви та інших православних місій тут була єдиноначальність, але обов'язково зі

збереженням різноманітності національних церков, які зберігали б свої літургійні та мовні особливості, але рухалися б у напрямку єдиної Церкви. Ця робота продовжується і зараз. Щоправда, ми ще не досягли у Північній Америці єдності різних юрисдикцій, але ця мета, безумовно, є спадщиною святителя Тихона. І я вважаю, що за минулі 100 років справи просунулися набагато далі саме завдяки його трудам та його впливу.

– Ми знаємо, що люди, які були свідками служіння тут архієпископа Тихона, зберегли пам'ять про нього на довгий час навіть після від'їзду з Америки назад до Російської імперії...

– Звичайно. Святитель Тихон був не тільки тут, у монастирі, який він заснував, але й у багатьох куточках Америки. У багатьох парафіях ви побачите таблички, фотографії або інші зображення часів його служіння в Америці. Тож про нього, як і всіх святих, зберігається реальна пам'ять. І навіть серед нових поколінь людей, які не знали його особисто. Тепер, звичайно, він прославлений як святий, тому відомий ширше. Але й до прославлення його шанували як людину Божу.

– Ваше Блаженство, як досвід служіння святителя Тихона у державі, від якої Церква відокремлена, вплинув на рішення делегатів Помісного Собору у 1917 році виставити його кандидатуру на вибори Патріарха?

– Важко сказати, які могли бути уявлення про нього чи які аргументи висувалися на користь висунення святителя Тихона як кандидата на виборах Патріарха в той складний історичний момент. Я не впевнений, що це було пов'язане з досвідом служіння у конкретній політичній ситуації тут. Але час, який він провів в Америці, я впевнений, сформував його у багатьох відношеннях, хоч би й побічно. Можливо, цей його досвід був одним із елементів, які спонукали Помісний Собор розглянути його кандидатуру. Але насамперед, гадаю, це були його смирення, його любов до Христа та його спокійність – ось що вплинуло на вибір зрештою.

- Чи могло відношення до заслуг і повага до особистості архієпископа Тихона вплинути на те, що православні парафії в США не стали, як це було в Європі, масово переходити з Російської Православної Церкви в інші юрисдикції не тільки після революції в Росії, але й ще протягом кількох років після блаженної кончини Патріарха?

– Звичайно, вплив і пам'ять про святителя Тихона, вплив, який він надав на Церкву тут, багато в чому зберігся, як я вже казав. І, безумовно, це вплинуло на рішення людей про те, чи залишати Руську Церкву, щоб перейти в інші юрисдикції, чи ні. Ситуація в Північній Америці на той час була дуже складною, і віруючі мали багато можливостей вибирати, куди вони хотіли б піти, і було багато плутанини. Але я вірю, що святитель Тихон, його погляди і пам'ять про його святість, безумовно,

вплинули на збереження властивого йому відчуття та бачення того, що добре для Церкви в Північній Америці. Це було зрозуміло та приваблювало багатьох людей.

– Ваше Блаженство, ваше чернече ім'я – Тихон. Ми зараз у монастирі, присвяченому святителю Тихонові Задонському, але ваш небесний покровитель саме святитель Тихон, Патріарх Московський?

- Саме так.

– Коли ви почули своє нове ім'я і дізналися, що ваш небесний покровитель – святий Патріарх Тихон, яке було ваше перше враження?

– Це було чудово. Часто в чернечому житті імена новим ченцям даються за першою літерою їхнього колишнього імені. Моє ім'я при народженні – Марк, тому я чекав на нове ім'я на літеру «М». І був дуже приємно здивований, почувши ім'я Тихон, і справді зворушений. Я відчув благодать, велике задоволення, його присутність у той момент. Справа ще в тому, що тоді було бдіння на честь свята святителя Тихона, і, напевно, справедливо сказати, що це не було зовсім сюрпризом: я допускав, звичайно, що теоретично, можливо, я буду удостоєний цього імені. Однак у мене не було жодних реальних очікувань. Втім, радісний сюрприз негайно змінився вирощуванням у собі смирення, щоб носити це ім'я, та й досі намагаюся сприймати його зі смиренністю. Ім'я завжди нагадує мені про моє високе покликання як Митрополита і Предстоятеля Православної Церкви в Америці, але також і про те, що в цьому служінні я повинен залишатися скромним ченцем, яким у багатьох відношеннях був святитель Тихон протягом усього свого життя, навіть коли став Патріархом.

– Ви бували в Росії, відвідували деякі міста та місця, пов'язані зі святителем Тихоном. Що справило на вас найяскравіше враження?

– Думаю, відвідування Донського монастиря було особливо зворушливим... Вклонитися його мощам... Та навіть пройти тими місцями, де він ходив, побачити місця, де він був ув'язнений. Ми відвідали декілька таких місць. Було радісно все це побачити. Святителю Тихонові випало пережити дуже темні часи. З Америки, країни можливостей, великого багатства та перспектив, він був покликаний назад до Росії для великої мети – служіння Патріархом у дуже важкий час для Руської Церкви. Наприкінці життя, перед смертю, він сказав: «Нехай загине моє ім'я в історії, аби Церкві була користь». І ми бачимо, що сьогодні Церква у Росії живе. Вона зазнала багато гонінь і дуже важких часів, але ім'я Патріарха Тихона не загинуло. Великим прикладом для нас залишається і його жертвне служіння, я відчув це дуже близько, коли відвідував багато місць, де він служив, де жив і де передусім давав своє благословення Церкві в ті часи.

– У храмі ми звертаємось до різних святих з різними питаннями. Якщо говорити про святителя Тихона, Патріарха Московського, у яких випадках молитва до нього робить допомогу Божу ближче?

– Ви хочете конкретних прикладів?

– Так, можливо, з вашого особистого досвіду чи досвіду ваших парафіян, які могли з вами поділитися...

– Є безліч прикладів молитов, клопотань, які підносилися святителю Тихону про допомогу в будівництві храмів. Але також багато людей говорили мені, що коли вони моляться до святителя Тихона, вони отримують підбадьорення, щоб залишатися твердими у православній вірі. І я думаю, що часто молитви до нього – це спосіб наших парафіян та нашого духовенства підтримувати зв'язок зі святителем Тихоном. Він є таким сильним образом Святого Православ'я, причому саме через своє велике смирення. Дехто розповідає, що молиться преподобному Герману як ченцю за свої потреби, просить сил у молитовному житті. Святителю Тихону люди моляться про те, щоб він зміцнив їхню віру, і про те, щоб допоміг твердо триматися шляхів спасіння.

Розмовляв Микола Васильєв